

Hallituksen esitys Eduskunnalle Brasilialle suunnatun kansainvälisen rahoitusjärjestelyn toteuttamiseksi Suomen Pankkia varten myönnetyn valtion takausvaltuuden lisäämiseksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että valtioneuvosto oikeutettaisiin täydentämään Suomen Pankille antamaansa valtion takausta siten, että se kattaisi kaikki ne kustannukset, jotka aiheutuvat Suomen Pankille Kansainvälisen järjestelypankin Brasilialle suuntaaman rahoitusjärjestelyn johdosta. Valtion takaus kattaisi siten enintään 50 miljoonan Yhdysvaltojen dollarin määräisen pääoman lisäksi myös muut järjestelystä Suomen Pankille syntyvät kustannukset. Tämän vuoksi ehdotetaan, että

valtioneuvostolle annettuja valtion takauksen myöntämisvaltuuksia lisättäisiin siten, että valtioneuvosto oikeutettaisiin vastavakuuksia vaatimatta antamaan Suomen Pankille valtion omavelkainen takaus Kansainvälisen järjestelypankin Brasilialle suuntaaman rahoitusjärjestelyn Suomen Pankin enintään 50 miljoonan Yhdysvaltojen dollarin suuruisen pääomaosuuden, sille erääntyvän koron ja muiden järjestelystä mahdollisesti Suomen Pankille aiheutuvien kustannusten vakuudeksi.

PERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Valtion takaus

Eduskunnalle annettiin 20 päivänä marraskuuta 1998 hallituksen esitys n:o 260/1998 vp Brasilialle suunnattuun kansainväliseen rahoitusjärjestelyyn osallistumisesta sekä valtion takauksen myöntämisestä Suomen Pankille. Eduskunta on 1 päivänä joulukuuta 1998 oikeuttanut valtioneuvoston osallistumaan Kansainvälisen järjestelypankin Brasilialle suunnattuun rahoitusjärjestelyyn ja oikeuttanut rahoitusjärjestelyn toteuttamiseksi valtioneuvoston tämän määräämillä ehdoilla

vastavakuuksia vaatimatta antamaan Suomen Pankille enintään 50 000 000 Yhdysvaltojen dollarin suuruisen omavelkaisen takauksen Suomen Pankin Kansainväliselle järjestelypankille antaman vastaavan suuruisen takauksen vakuudeksi. Eduskunnan vastaus on saatettu voimaan asetuksella, joka on annettu 4 päivänä joulukuuta 1998 (5/1998 talousarviosarja).

Kansainvälisen järjestelypankin Brasilialle suuntaaman rahoitusjärjestelyn toteuttamiseksi aikataulun mukaisesti valtioneuvosto on 10 päivänä joulukuuta 1998 tekemällään päätöksellä antanut eduskunnalta saamansa valtuuden nojalla vastavakuuksia vaatimatta

Suomen Pankille valtion omavelkaisen takauksen enintään 50 miljoonan Yhdysvaltojen dollarin suuruisen Suomen Pankin Kansainväliselle järjestelypankille antaman sitoumuksen vakuudeksi.

1.2. Kansainvälisen järjestelypankin rahoitusjärjestely

Kansainvälisen järjestelypankin Brasilialle suuntaama rahoitusjärjestely on osa Kansainvälisen valuuttarahaston johdolla Brasilialle koottua pääomamäärältään 41,5 miljardin Yhdysvaltojen dollarin suuruisesta kansainvälistä rahoituspakettia. Rahoituspaketista tapahtuvien nostojen ehdoksi on asetettu Brasilian sitoutuminen presidentti Henrique Cardoson johdolla laaditun Brasilian talouden tervehdyttämisohjelman toteuttamiseen.

Brasilialle suunnattujen rahoitusjärjestelyjen kiireellisistä aikatauluista johtuen järjestelyjen yksityiskohdista ei ollut ennen edellä mainitun asetuksen antamista saatavissa täsmällistä tietoa. Kansainvälisesti päätöksiä tehtiin periaatteellisella tasolla ja yksityiskohdat jätettiin myöhemmin sovittaviksi. Kansainvälisen järjestelypankin (BIS), Brasilian rahoitusjärjestelyyn osallistuvien keskuspankkien ja Brasilian keskuspankin (Banco Central do Brasil) välinen rahoitusjärjestelysopimus liitteineen (BIS Credit Facility (December 1998) in favour of Banco Central do Brazil) ja yhteisymmärrysmuistio (Memorandum of Understanding) tulivat voimaan 14 päivänä joulukuuta 1998. Tällöin tuli voimaan myös Kansainvälisen järjestelypankin ja järjestelyyn osallistuvien keskuspankkien välinen sijaantulosopimus (Substitution Agreement between the Bank for International Settlements and Participating Central Banks). Näistä asiakirjoista ilmenee tämän järjestelyn pääasiallinen sisältö.

Kansainvälisen järjestelypankin rahoitusjärjestelyn pääomamääräksi sovittiin lopullisesti enintään 13,28 miljardia Yhdysvaltojen dollaria, josta Suomen pääomaosuus on enintään 50 miljoonaa Yhdysvaltojen dollaria ja Kansainvälisen järjestelypankin oma pääomaosuus enintään 350 miljoonaa Yhdysvaltojen dollaria.

Kansainvälisen järjestelypankin rahoitusjärjestelysopimuksen mukaan Brasilia voi nostaa varoja, mikäli noston edellytykset ovat olemassa, vähitellen 12 kuukauden kuluessa ensimmäisestä nostosta. Nostetuille erille peritään vuotuista korkoa, joka mää-

räytyy kuuden kuukauden Yhdysvaltojen dollarin LIBOR-koron pohjalta. Tähän lisätään marginaali, joka on vähintään 4,6 prosenttia ja enintään 5,6 prosenttia. Jokainen nostoerä erääntyy kuuden kuukauden kuluessa nostosta, mutta nostoerien takaisinmaksua voidaan lykätä kuuden kuukauden välein siten, että nostoerän pisin laina-aika voisi olla kaksi ja puoli vuotta. Nostoerän takaisinmaksun siirtäminen aiheuttaa kuitenkin nostoerälle perittävän vuotuisen koron marginaalin korotuksen.

Brasilia nosti Kansainvälisen järjestelypankin rahoitusjärjestelysopimuksen mukaisen ensimmäisen 4,15 miljardin Yhdysvaltojen dollarin suuruisen erän 18 päivänä joulukuuta 1998. Suomen osuus tästä on 15,625 miljoonaa Yhdysvaltojen dollaria. Tämä nostoerä erääntyy, jollei sen takaisinmaksua lykätä, 18 päivänä kesäkuuta 1999. Nostoerälle peritään 9,66375 prosentin vuotuista korkoa.

1.3. Valtio lopullisen vastuun kantajana

Edellä mainitun Kansainvälisen järjestelypankin ja rahoitusjärjestelyyn osallistuvien keskuspankkien välisen sijaantulosopimuksen mukaan Kansainvälinen järjestelypankki toimii järjestelyyn osallistuvien keskuspankkien puolesta rahoituksen järjestäjänä Brasilialle. Kukin keskuspankki vastaa oman pääomaosuutensa suhteessa Kansainväliselle järjestelypankille rahoitusjärjestelystä aiheutuvista riskeistä. Kansainvälisen järjestelypankin omasta pääomaosuudesta aiheutuvista riskeistä pankki vastaa kuitenkin itse.

Sijaantulosopimuksen mukaan, jos Brasilia laiminlyö lainasopimuksen mukaisen lainan takaisinmaksun tai koronmaksun, Kansainvälinen järjestelypankki voi siirtää saamisensa kokonaisuudessaan rahoitusjärjestelyyn osallistuville keskuspankeille niiden pääomaosuuksien suhteessa. Keskuspankin on suoritettava ilmoituksen saatuaan lyhyen ajan kuluessa osuutensa Kansainvälisen järjestelypankin saatavasta Kansainvälisen järjestelypankin tilille. Keskuspankille syntyy tällöin velkojan asema Brasilian keskuspankkiin ja takaaajana olevaan Brasilian valtioon. Sijaantulosopimuksen mukaan keskuspankki voi siirtää oikeutensa ja velvoitteensa valtion kannettaviksi eli valtio voi joutua velkojan asemaan.

Lähtökohtana Suomen osallistumiselle Kansainvälisen järjestelypankin Brasilialle

suuntaamaan rahoitusjärjestelyyn on ollut, että valtio vastaa rahoitusjärjestelyistä Suomen Pankille mahdollisesti aiheutuvista kustannuksista. Koska Suomen Pankille annettussa valtion takauksessa valtion vastuu on rajattu kokonaismäärältään 50 miljoonaksi Yhdysvaltojen dollariksi, voi syntyä tilanne, että lainasta nostettu pääoma, sille erääntynyt korko ja muut Suomen Pankille järjestelystä aiheutuneet kustannukset ylittävät 50 miljoonan Yhdysvaltojen dollarin määrän. Tällaisen tilanteen syntyminen tosin näyttää epätodennäköiseltä.

Tämän vuoksi valtion takausvaltuutta olisi lisättävä niin, että se kattaisi rahoitusjärjestelyn Suomen Pankin pääomaosuuden eli enintään 50 miljoonan Yhdysvaltojen dollarin, sille erääntyvän koron ja kaikki muut Suomen Pankille järjestelystä mahdollisesti aiheutuvat kustannukset.

1.4. Brasilian talousohjelman toteuttaminen

Brasilia ei ole onnistunut Kansainvälisen valuuttarahaston kanssa sovitun talousohjelmansa toteuttamisessa odotetulla tavalla. Pahimpana ongelmana on ollut pääomapako Brasiliasta. Sijoittajien luottamusta talousohjelman toteuttamiseen ei ole saavutettu. Brasilian valuutta real devalvoitui alkuvuodesta noin 8 prosenttia ja 13 päivänä tammikuuta 1999 Brasilia päästi valuuttansa kellumaan vapaasti. Kelluttamispäätöksen jälkeen realin arvo on laskenut jopa noin 40 prosenttia ollen tällä hetkellä (5.2.1999) noin 35 prosenttia alempana kuin kelluttamispäätöstä tehtäessä. Talousohjelman yhtenä kulmakivenä oli realin arvon pysyttäminen vakaana. Tässä suhteessa talousohjelman toteuttaminen on siten epäonnistunut. Realin arvon aleneminen tuo mukanaan inflaatiopaineita. Inflaation kurissa pitäminen on myös osa talousohjelmaa. Brasilian markkinakorko on tällä hetkellä (5.2.1999) 39 prosenttia vuodessa.

Kansainvälisen valuuttarahaston edustajat varapääjohtaja Stanley Fischerin johdolla ja Brasilian talousasioista päättävät keskustelivat 31.1.—4.2.1999 Brasiliassa talousohjelman toteuttamisesta ja siihen liittyvistä vaikeuksista. Neuvottelujen päätteeksi 4 päivänä helmikuuta 1999 järjestetyssä lehdistötilaisuudessa varapääjohtaja Fischer totesi, että Brasilian talouden tervehdyttämiseksi on vielä tehtävä paljon, mutta kriittisintä tällä

hetkellä on tapahtuneen valuutan devalvoitumisen jälkeen inflaation kurissa pitäminen. Neuvottelujen tuloksena syntyneen talousohjelman lisäyksen mukaan Brasilian pyrkimyksenä on nyt pitää inflaatio alle 10 prosentin. Neuvotteluissa sovittiin myös Brasilian valtiontalouden kiristämisestä entisestään. Brasilia pyrki tänä vuonna valtion budjetin ylijäämään, joka olisi 3,0—3,5 prosenttia bruttokansantuotteesta aikaisemmin tavoitteeksi asetetun 2,6 prosentin sijaan.

Marraskuussa sovitun talousohjelman osina ovat myös monet budjettileikkaukset ja lakiuudistukset, jotka liittyvät muun muassa verotukseen, virkamiesten eläkkeisiin ja sosiaaliturvaan. Vaikka näiden käsittelyä ei ole vielä saatettu loppuun, näyttää todennäköiseltä, että poliittinen yhteisymmärrys niiden suhteen ainakin suurelta osin saavutetaan. Talousohjelman lisäsopimuksen vuoksi tehtäviksi tulevat uudet valtiontalouden kiristystoimenpiteet edellyttävät poliittisilta päätöksentekijöiltä poliittisesti vaikeita päätöksiä.

Brasilian valtiovarainministeri Pedro Malanin 4 päivänä helmikuuta 1999 antaman lausunnon mukaan Kansainvälinen valuuttarahasto arvioi talousohjelman toteuttamista kokonaisuudessaan maaliskuussa ennen kuin seuraavia lainaeriä rahoituspaketista voidaan nostaa.

2. Taloudelliset vaikutukset

Pääomaosuuden lisäksi mahdollisesti tulevien kustannusten kokonaismäärää on vaikea arvioida. Pääomaosuuden enimmäismäärä olisi edelleen 50 miljoonaa Yhdysvaltojen dollaria. Lainan nostoerille perittävä vuotuinen korko on nykyisen korkotason vallitessa noin 10—12 prosenttia. Lisäksi tulisivat mahdolliset viivästyskorot. Pisin laina-aika ilman uudelleen järjestelyjä olisi kolme ja puoli vuotta.

3. Ehdotus lisäykseksi

Edellä olevan johdosta ehdotetaan,

että Eduskunta oikeuttaisi valtioneuvoston tämän määräämillä ehdoilla vastavakuuksia vaatimatta antamaan Brasilialle suunnatun rahoitusjärjestelyn toteuttamiseksi Suomen Pankille valtion omavelkaisen takauksen aikai-

semmin myönnetyn 50 000 000 Yhdysvaltojen dollarin valtion omavelkaisen takauksen lisäksi siten, että valtion omavelkainen takaus kattaa Suomen Pankin enintään 50 000 000

Yhdysvaltojen dollarin pääomaosuuden, sille erääntyvän koron ja muut Suomen Pankille Kansainvälisen järjestelypankin rahoitusjärjestelystä aiheutuvat kustannukset.

Helsingissä 12 päivänä helmikuuta 1999

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Valtiovarainministeri *Sauli Niinistö*